СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 44. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 24. лютого, 1927. VOL. XXXV. No.44. Jersey City, N. J., Thursday, February 24. 1927. THREE CENTS

ГРІЗЬБА ВЕЛИКОГО ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ.

ВУГЛЕВА КОНФЕРЕНЦІЯ РОЗБИЛАСЯ.

МІЯМІ, Флорида, 22. лютого. — Конференція представників майнерської юнії з властителями копалень мягкого вугля щодо нового юнійного контракту, яка тут велася від якого тижня, розбилася зовсім. Обі сторони розїхалися, при чому, як звичайно, кожда сторона видала заяву, в якій складає вину за розбиття конференції на другу.

Як відомо, два дні тому, конференція, не могучи дійти до згоди, вибрала зпоміж себе комітет, якому припоручила вироблення пляну контракту. Сей комітет теж нічого не поміг і конференція станула на мертвій точці.

З тої причини дня 1. квітня почнеться відай новий вуглевий страйк у копальнях мягкого вугля. Представники робітників заявили, що страйкови можуть зопобігти властителі, вступаючи зі свого непримиримого становища.

БОРА ДОМАГАЄТЬСЯ СЕНАТОВОГО СЛІДСТВА НАД ЛАТИНСЬКОЮ АМЕРИКОЮ. — СЕНАТОРИ МАЛИБИ ОБЇХАТИ ДЕРЖАВИ ТА ЗРОБИТИ СЛІДСТВО ПОЗА УРЯДОМ.

ВАШИНГТОН, 22. лютого. — Сенатор Бора, голова сенатового комітету для заграничних справ, предложив нині в конгресі резолюцію, якою сенат уповажниє свій комітет для заграничних справ повести незалежно від американського уряду слідство над положенням у краях латинської Америки. Члени комітету малиби обїхати всі краї та поробити свої спостереження.

Рівночасно внесено подібну резолюцію в палаті послів. Лишень, що ся резолюція домагається від уряду предложення фактів, на яких опиралася інтервенція у Нікараґві.

ДІЯС ПРОСИТЬ АМЕРИКУ ПЕРЕБРАТИ НІКАРАҐВУ В ЗАРЯД. — ПРОПОНУЄ ЗЛУЧЕНИМ ДЕРЖАВАМ ШИРОКІ ПРАВА КОНТРОЛІ.

ВАШИНГТОН, 22. лютого. — Діяс, кандидат консервативної партії на президента середно-американської републики Нікараґи, запропонував американському урядови обняти широку контролю над Нікараґвою. Нікараґва малаби бути звязана тісно зі Злученими Державами на взір Куби. Малоби се на верха називатися союзом, але бути на ділі тісною контролею над Нікараґвою.

ПРЕЗИДЕНТ КУЛИДЖ ПРО ВАШИНҐТОНА.

ВАШИНҐТОН, 22. лютого. — Президент Кулидж виголосив тут перед великим числом поважних слухачів, серед яких були члени його кабінету, найвисшого суду, конґресу, дипломатичних тіл, ґубернатори і т. д., святочну промову про Вашинґтона.

Президент виказував, що традиційне понимание характеру Вашинґтона, як звичайно в таких случаях, є в значній мірі фантастичне. Справдішнього Вашинґтона представляв він як людину великого практичного досвіду, справдішнього будівничого держави, незломної пильности й великого здорового розуму.

З нагоди свята уродин Вашинґтона в богатьох місцях говорено про се власне питанне, який дійсно був Вашинґтон. Богато бесідників присвячувало много уваги виступам кількох американських авторів проти особи Вашинґтона.

СЕНАТ КАЖЕ АРЕШТУВАТИ НЕПРИСУТНИХ СЕНАТОРІВ

ВАШИНҐТОН, 22. лютого. — Підчас дискусії над проектом закона про будову тамы в Канйоні Бовлдера прийшло до обструкції, яка тревала через 14 годин за рядом. Щоби добитися кворум у палаті сенату, президент приказав поліції палати арештувати всіх неприсутних членів. Поліції палати по трох годинах удалося назбирати тільки сенаторів, що коло третої години над раном у сенаті найшлося кворум.

ЖИДИ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗМІНИ ІМІҐРАЦІЙНОГО ЗАКОНА.

ВАШИНҐТОН, 22. лютого. — На зборах Американського Жидівського Конґресу, що почав тут учора свої наради, довгий ряд бесідників пятнував теперішний іміґраційний закон як несправедливий, грубокривдячий і нелюдяний. Конґрес приняв одноголосно резолюцію за зміною іміґраційного обмеження.

БУРЯ НА МОРЮ ПОТЯГНУЛА БОГАТО ЖЕРТВ ЗА СОБОЮ.

НЮ ЙОРК, 22. лютого. — Буря, що бушувала на Атлянтійськім океані в суботу й неділю, спричинила смерть богато людий. Море викидає далі на беріг части лодок та трупи потоплених жертв.

Буря загнала німецький корабель Колумбус на піскову лаву. По пяти годинах витягнули його з піску портові кораблики, прислані зі свого порту.

ЯК АМЕРИКАНЦІ ДБАЮТЬ ЗА СВОЇ ШКОЛИ.

НЮ ГЕЙВЕН, Конетикат, 22. лютого. — Славний на всю Америку Єйльский университет почав кампанію за роздобуттєм фонду в сумі 20 міліонів долярів. Заким ще кампанія почалася, бувші студенти сього университету зложили деклярації на 6 міліонів долярів.

Більша частина фонду призначена на піднесенне пенсії для професорів. Коли міряти сю пенсію купною силою, то нині професори побирають менче, як вони побирали в 1913. році.

„ГЕРОЇ" ДІСТАЛИСЯ ПІД КЛЮЧ.

Телеграма з Київа з 11. лютого доносить про незвичайний зворот подій в життю членів тамошньої огневої сторожі. Сторожа славилася своєю зручністю в гашенню вогню, та сталося так, що через кілька тижнів не було ніякого вогню. З нудьги члени вогневої сторожі попали на помисл підпалювати будинки і відтак гасити їх. На нещастя, поліція попала на сліди підпалу і виловила непослідних сторожів. Тепер поставлено їх перед суд за підпал.

КІЛЬКО Є ЖИДІВ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ?

Недавний спис населення в Радянському Союзі виказує 145 міліонів населення. В сім числі є три міліони Жидів. Найбільше Жидів живе на Україні, бо аж 1,900,000 душ. На Росію і Білорусь припадає пів мілона Жидів, на инші краї 100 тисяч. Число Жидів бюрових робітників з їхніми родинами виносить 500 тисяч; значить, що кождий шестий Жид живе з урядничої пенсії.

ПЕС ВІДНАЙШОВ УБИЙНИКА.

В одним яру під селом Лесковац (Юґославія) найдено вбитого дідича, Петровича, котрий вертав з міста в товаристві кількох людий. На місце злочину прийшла поліція, привівши з собою свойого пса. Приликано там усіх тих людий, з котрими Петрович був у товаристві, і пес почав усіх їх обнюхувати. Нараз скочив на груди одному чоловікови, що був свояком покійного. Поліція перевела в того чоловіка трус і знайшла в нього покривавлену одіж та зелізну палицю, якою він убив Петровича.

УБИВ БРАТА.

Обвинувачений, двадцятьлітний денний зарібник, Роман Янцишин із Збоїськ, мав порахунки з своїм двоюрідним братом Якимом. Коли цей вийшов 30. жовтня м. р. з будинку „Просвіти" у Збоїськах, обвинувачений напав на нього та вдарив тяжкою залізною штабою в голову так, що жертва впала безпритомно на землю. Впавшого душив за горло так довго, доки цей не закінчив життя. Суд, на підставі рішення присяжних суддів, присудив Янцишина на 4 роки тюрми.

ТОЙ ДОБРЕ ПІДЛІТАЄ.

Німецький летун здобув рекорд висоти лету літаком. Він підлетів до гори на 12 тисяч 800 метрів, отже майже на 13 кільометрів. Потім оповідав, що на тій висоті відчув такий брак воздуха, що мало не задушився. На чоло і уши відчував страшний тиск, а ноги були мов перепилювані. Це очевидно ділося длятого, що чим вище, тим воздух рідший, мена тиснення і чоловік може дістати вибуху крови.

ГАРКАВЕНКО — ПОСЛІДНА СЕНЗАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ГАЗЕТ.

Про Александра Гаркавенка заговорили всі американські часописи.

Одна спортова часопись пише, що Гаркавенко післаний українцями до Америки, щоби доказати, який сильний народ є українці і що їх е неможливо побідити. Друга часопись пише, що за послідних 10 літ приїзджали до Америки силачі всіх національностий, але такого силача як Гаркавенко, ще не бачили. Часопись радить американцям, аби хоч раз прийшли подивитись, який се силач Гаркавенко, і як кладе своїх противників на лопатки. Та всетаки кілька американських часописий вірить, що принц Вінго, індійський силач, котрий бореться з Гаркавенком в понеділок, 28. лютого в Арморі Гол, положить українця на лопатки. Пишуть часописи, що послідні побіди індійця Вінго в Каліфорнії, де він поборов найлучших борців, доказують, що він дуже страшний противник для Гаркавенка. Се вже видко по його вазі, бо він важить 275 фунтів. Кавбой Мондт обіцяє індійцеви велику нагороду, коли він побідить українського козарлюгу. Як на се відповість Гаркавенко, побачимо в понеділок в Арморі Гол. Жак Пфефер заявляє, що можливо, що Гаркавенко сего разу програє, бо індієць ліпше знає американську боротьбу ніж Гаркавенко. Поживем до понеділка, 28. лютого, то й побачимо, що станеться.

ПОМЕР ОТАМАН ІВАН КОССАК.

Дня 17. січня помер в Київі в 48-мім році життя отаман Іван Коссак, який послідними часами був урядовцем банку в Харкові. Іван Коссак, бувший учитель гімназіяльний, відтак учитель учительської семинарії в Чорткові, був довіреним чоловіком диктатора Е. Петрушевича. В 1919 р. був висланий в місії до галицьких полонених в Італії, опісля сповняв у Відні особливі поручення галицького уряду. В грудні 1922 р. їздив в імени галицького правительства до Москви. Коли рада амбасадорів рішила, що Галичина має належати до Польщі, для покійного стало питання, чи покоритися Польщі і вертати в Галичину, чи старатися дістатись на Україну. Вибрав се послідне і рік тому виїхав до Харкова, де дістав посаду в банку. В половині січня поїхав до Київа на відвідини до акад. Грушевського і там захорів нагло на запалення сліпої кишки та вмер.

ЖИДИ ХОЧУТЬ КОЛЬОНІЗУВАТИ ПОЛІССЯ?

Жидівські капіталісти запропонували польському урядови, щоб їм відпродати Полісся, а вони там спровадять Жидів та осадять їх на висушеній ріллі. Скільки правди у цій вістці — невідомо. На кождий випадок цікаве те, що як мова про кольонізацію, то все беруть Жиди під увагу українські землі. Полюбили нас...

З ПОЛЬЩІ.

Польща збентежена немало зростом Німеччини й переворотом в Литві, а чому, це кождий знає.

До „політики" треба зачислити й те, що у Львові почала виходити польська газета „Dziennik Lwowski". Це орган Пілсудского, цікавий тим, що присвячує богато уваги українським справам, але так, що продовжує роботу „Рідного Краю" і помагає „працювати" хлібоїдам — в польській мові.

В останних днях зайшли у міністерським кабінеті деякі зміни. Між иншим міністром освіти став д-р Добруцкі, лікар-оператор зі Станиславова. Як він відноситься до українського шкільництва, можемо знати з того, що він сказав на днях про український университет: для Русинів є мрією университет у Львові, але уряд польський цим не звязаний...

На одним з найблизчих засідань сойму маже прийти внесення про амнестію для політичних вязнів.

Пішла непровірена чутка, що посольські мандати отже й сьогочасний сойм будуть продовжені на один рік, щоби в той спосіб приготовити нову виборчу систему...

ПОШЕСТЬ ЕСПАНКИ В ГАЛИЧИНІ.

Пошесть еспанки (грипа, інфлюенца) шириться на села й міста. Обявляється подібно як у 1918 р.: біль голови, ослаблення, горячка, брак апетиту. Треба 2—3 дні пролежати в ліжку, заживши аспірину й держачи дієту. Хороба уступає потім, — хиба, що через необережність хорого прилучиться до неї сильна перестуда.

УКРАЇНЦЯМ ДОЗВОЛЯЮТЬ НАЗИВАТИ СЕБЕ УКРАЇНЦЯМИ.

Польська преса подає, що міністерство внутрішних справ видало розпорядок про продовжування терміну — український. Дотепер львівське воєвідство не дозволяло на вживання сього терміну та відмовляло затвердження статутів тих товаристь, які вживали сього терміну. Виданий розпорядок міністерства пояснив, що термін „руский" обовязує лише державні уряди та урядову мову, за се не можна його накинути приватним товариствам та установам. Вслід за сим міністерство внутрішних справ наказує воєвідствам не робити перешкод в затверджуванню статутів українських товариств, які називають себе українськими, бо вживання назви український в тому випадкові не є нарушенням закона.

БЕЗКОНЕЧНІ АРЕШТИ „ШПІОНІВ".

Польська поліція, яка недавно оповістила відкриття великого комуністичного заговору шпіонажу в Польщі в користь совітської Росії, доносить 9. лютого про арештовання двох шпіонських ватаг, що кооперували між Львовом і Гродном. У Львові арештовано 11 шпіонів, а в Гродні 14, між ними 5 жовнірів.

НАД ШАНҐАЄМ ЛІТАЮТЬ БОМБИ.

НАД ШАНҐАЄМ ЛІТАЮТЬ БОМБИ.

ШАНҐАЙ, 22. лютого. — Воєнний корабель, який плив рікою Вангпо і належав до воєнної ескадри ґенерала Суна, почав остріловати склад муніції, який находиться в полудневій части Шанґаю. Арсенал належав до ґенерала Суна. Виявилося, що моряки на корабли збунтувалися, покинули Суна і перейшли на сторону кантонської армії та почали по тій причині остріловати арсенал, щоби знищити муніцію Суна. Збунтувалися рівнож і два другі кораблі і хотіли рівнож острілювати місто, але коли против них звернулися дула гармат французьких кружляків, вони занехали свій плян і відїхали рікою в гору, щоби злучитися з кантонською армією.

Бомбардоване не нанесло великої шкоди, бо стріляли з кепських гармат. Впали тільки відломки ґранат на територію французьких концесій і ушкодили два доми та забили двох Хінців.

Поза тим в Шанґаю спокій. Страйк одначе тревае далі. Мимо цего, що многі вернули до роботи, страйкує всеще яких 100.000 робітників, які озлоблені головно поведінкою поліції ґенерала Суна, яка постинала голови цілком невинним людям. Самі Европейці признають, що поліція вбивала невинних людий. Забила вона приміром одинака бідної вдови, 14-літнього хлопця, який розносив квіти для богачів, а який підніс з землі летючку, заклинаючу до страйку. За це тільки вхопила його поліція і стяла голову на місци.

ЯПОНІЯ ЛИШИТЬ ХІНИ В СПОКОЮ.

ТОКІО, 22. лютого. — Японія не думає мішатися в домашню хінську війну ні в конфлікт Хін з Анґлією чи другими державами. Японія тільки вишле військо тоді, коли буде загрожене життя і майно японських горожан. Японія заінтересована Хінами тільки з економічного боку. Вона потребує хінського сирівця.

ЧУЛИ БЕСІДУ ПРЕЗ. КУЛИДЖА В ЕВРОПІ.

ЛОНДОН, 22. лютого. — Промові през. Кулиджа, яку він виголосив з приводу свята уродин Джорджа Вашинґтона, прислухувалися в Анґлії, а рівнож і в Франції та Німеччині. В тій послідній поведено з приводу того велику акцію за тим, щоби вже в найкоротшім часі мати безпосереднє телефонічне полученє з Америкою.

ПАПА ВИТАЄ АМЕРИКАНСЬКИХ СТУДЕНТІВ.

РИМ, 22. лютого. — Около 600 университетських, американських учеників і професорів, які обїзджають світ, відвідало в Римі папу та одержало апостольське благословенство. По тій авдієнції приняв їх премієр Мусоліні, а по тім американський амбасадор Флечер.

ХИТРУЮТЬ ОДНІ Й ДРУГІ.

ВІДЕНЬ, 22. лютого. — В Австрії йде боротьба за тим, коли мають відбутися вибори до парляменту. Канцлер Зайпель заявив, що вибори можуть відбутися або в осени або на весні, а ніколи в літі, бо літом люде працюють в поли, а робітники розїзджаються в великому числі на ферії. Христіянські суспільники рахують на селян і головно тому не годяться на вибори в літі. Соціялісти і їх противники стараються рівнож о те, щоби ще в тім парляменті перейшов закон про забезпечення на старість, щоби мати з чим стати перед виборцями.

АВСТРАЛІЙСЬКА ПАРТІЯ ПРАЦІ ПРОТИ КОМУНІСТІВ.

СИДНЕЙ, 22. лютого. — Австралійська Партія Праці повела широку агітацію з тим, щоби виелімінувати з робітничих рядів комуністичну агітацію, яку імпортують з Москви.

А ДЕЖ ТВОЯ КОРОНА?

ЛОНДОН, 22. лютого. — Малій Ненсі Ґріноль, яка має всего три роки і лежить в шпиталю, заповіли, що її відвідає сама королева. Коли до її ліжка наблизилася королева Марія, яка оглядала шпиталь, мала Ненсі спитала: То ти королева, а деж твоя корона? Королева Марія відповіла, що її лишила в дома. Дитина не дуже була тим задоволена. Тоді королева Марія каже: А чи той капелюх з гарними квітами не кращий від корони? Дитина подивилася на капелюх і відповіла: так. Але всі мали враження, що вона була дуже розчарована, не побачивши королевої в пурпурах і великій золотій короні, як це її розповідали в казках.

БАРТУ ОБОРОНЮЄ АМЕРИКАНСЬКЕ СТАНОВИЩЕ.

ПАРИЖ, 22. лютого. — На великім обіді, данім американською кольонією в Парижі з приводу свята уродин Вашинґтона, говорив між иншими міністер справедливости Барту, який прибув на свято в заступстві премієра Поанкаре. Він заявив, що Франція буде сплачувати всі свої зобовязання, а далі оборонював становище Америки, коли вона ізолюється від Европи. Тим вона тільки придержується, казав Барту, тестаменту Вашинґтона, який не радив їй мішатися в европейські справи, а тільки виступати тоді, коли грозить велике нарушене справедливости. Якраз таке нарушене було причиною того, що президент Вильзон покликав Америку до участи в світовій війні.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association. Inc

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section of the Act of October 3, 1917, authorized July 31 1918

SUBSCRIPTION RATES		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів

За оголошення редакція не відповідає

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

Телефон: 198 Montgomery Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СТРЕМЛІННЯ ДО КНИЖКИ

Від кількох уже років по цілій Америці скріпився вже й передтим могучий рух за книжкою, який і нашим імігрантам мігби дати богато до думання.

Як певно знають наші імігранти, Американці відзначаються великою цікавостю до книжки. В Америці виходить кождого місяця більше книжок, як друге таке саме число людий видає денебудь инде в світі за рік. В Америці є більше бібліотек, як денебудь инде в світі. Американець се людина, яка в книжці смакує, яка її просто пожирає.

Американські накладні роспихають книжки серед населення в найріжнійші способи. Кождий імігрант се знає, бо бачить він їх не лишень у книгарнях, але й в департаментових склепах, по „стендах", навіть у аптиках. Книжка його просто „переслідує" всюди.

Тепер, немовби сього всього не було досить, повстають в Америці спеціяльні організації, які так і кладуть собі за завдание ще далі поширяти серед американського народа книжку. Одна така організація приміром заповідає, що за певну річну оплату, себто щось у роді пренумерати, вона доручить пренумерантови на місяць найкращу книжку, яка вийде в тому місяци, при чому вона пускає книжки своїм передплатникам по знижених цінах. Друга подібна організація теж зобовязується доручити членови найкращу книжку місяця, при чому однак вона не знижує ціни книжки, але зате дозваляє членови звернути книжку та зажадати другу.

Повстание таких організацій показує, що серед народа є велике число людий, які готові прочитати кождого місяця що найменче одну більшу книжку. Свідчить се про сильно розвинений „голод" на книжку, про правильний попит на сей товар.

Поза сею жаждою до книжки стоїть, очевидно, не що другого як власне цікавість до творів людського ума, жажда нового знання, жажда науки.

Ця власне жажда й є цікавою для нас признакою американського народа. Ми часто дивуємося великому, просто божевільно скорому поступови американського громадянства на кождім поли. Наш подив для американського поступу не найшовби належитого вияснення, як довго ми не пізналиби власне сеї основної черти американської вдачі. Якби відобрати Американцям жажду нового знання, так вони сейчас зійшлиби з найбільше поступового на найбільше зацофаний народ у світі.

ТАЄМНИЦЯ НІМЕЧЧИНИ

Дивно й моторошно приглядатися Українцеві до того всього, що за кілька останніх літ пережила Німеччина. Ще не забулися часи, як Німеччина переживала страшну девалюацію, як Німці примирали з голоду, а добре жилося тільки чужинцям з „твердою" валютою. Здавалося, що Німеччина довгі десятки літ буде жити в нужді, та у побідних Французів, Англійців і Американців випрошуватиме ласки.

А ось минуло 3—4 роки і образ змінився, немов в калейдоскопі. Місце нужди заступив добробут, зневіри — охота до життя, упокорення — давна німецька бута. Треба бути тут, щоби переконатися про добробут. Треба було подивитися на передсвяточний рух по склепах, на святкування Сильвестра. Біля багатьох склепів — в останню неділю перед святами —стояла поліція та не впускала покупців до середини — такий нечуваний був натовп. А на Сильвестра — ні в одній каварні, ресторані, театрі і тим подібних льокалях не було дослівно ані одного вільного місця. Дарма, що вступ коштував від 5—20 німецьких марок (!). Німці мають гроші!...

Звідки? Яким чином Німці — по програній війні, при плаченню міліонових военних відшкодовань, по найбільшім на світі обезціненню валюти — мають гроші?

Я не думаю вас мучити цифрами буджетів держави, промисловости, торговлі і т. д. Вони, ці цифри і так тільки для фахівців зрозумілі, а пересічному українському читачеві, зрештою призвичаєному до міліонів і міліярдів з часів скакання марки — вони не промовлять до переконання. А хочу звернути увагу на ту тайну яку всі, що мають очі — можуть оглядати і подивляти. Ця тайна німецького відродження — це праця. Німці працюють. Закусили зуби і працюють руками і головами. А вони вміють працювати! Не один з нас подумає: а чиж у нас не працюють, чиж наш селянин не встає о 3-ій рано і не працює часто в голоді і холоді — до пізної ночі? І чомуж ми такі бідні, ще бідніщі, як колись? Німець, якщо ви до нього поставилиб таке питання — він не знавби, що відповісти, але я вам скажу. Бо ви працюєте тільки руками а Німець і головою. Він все винайде щось нового, що облегчує працю, а рівночасно дає більший прибуток. Німець все йде з поступом, з духом часу. З Німців ніхто не скаже — „хай буде так, як бувало", або — „мій дідо робив так, то й я так робити буду". О, ні! З року нарік у них новости, уліпшення. Бо вони культурні. Серед них неграмотних майже нема. От таємниця німецького народу і їх успіхів нині і в будучому, от таємниця, чому Німців можна було побідити у війні, але не знищити і зіпхати їх на підрядне місце в семї народів Европи.

До Німців має світ довіря. Порівняйте: побідна Польща старається о заграничну позичку вже цілих шість літ і не може її дістати. Німеччина-ж опливає в заграничних капіталах і навіть офірує позички побідній... Франції і Бельгії, ну і Польщі готоваб позичити за певні концесії...

Проглядаючися розростові Німеччини, мимохіть приходить думка про війну. Вічний мир? — Він можливий тільки при певній рівновазі в світі. А Німці чинником рівноваги не будуть ніколи. Вони за якийсь час знову випередять инші народи Европи, настільки, що — або всі їм підчиняться, або пічнуть з ними війну, щоби їх знову на якийсь час зіпхати в низ і спинити в безупинному розвиткові. Так, Німці сами собою є джерелом війни. Якщо вони її не хотілиб і до неї не приготовлялибися, то другі народи з війни зрезиґнувати не зможуть. Абсурди? Може, але так мені представляється ситуація тут, серед тих, про яких пишу.

Чи нам, Словянам, яким доля судила нещасливе місце на землі між двома нездарами — Москалями і Поляками — чи нам посісти коли таємницю німецького успіху? Може. Але в тому напрямі треба ділати, треба старатися стати иншими, треба вчитися. Велику ролю може відіграти в цьому та численна еміґрація, що має нагоду приглянутися причинам німецького успіху. Коли якось страшенно тяжко нам з науки витягати відповідні консеквенції.

(„Новий Час").

РОДИЧАМ ПІД РОЗВАГУ

(Про домашне виховування дітей).

Часто можна почути нарікання родичів на своїх дітей. Однак не богато родичів застановляється над сим, чому їх діти недобрі та хто сему винен. А се є прикра правда, що родичі є причиною зла в дітях. Розуміється, що і родичів не можна безглядно винувати за недобре виховання дітей; яке виховання вони самі мають, таке і дітям дають.

Наведу кілька примірів, як таки самі родичі псують своїх дітей.

1) Малу дитину родичі дуже пестять; дають їй повну свободу у всім, щоби вона розвивалася після своєї власної волі; сповняють її бажання на кождім кроці, а не заохочують її до послуху, праці та науки. Дитина, яка так научиться, то опісля робить все своїм Богом, — не хоче слухати родичів, не має охоти до праці та науки, не знає ощадности, а хоче мати всьо, чого лиш забагне та щоби другі услугували їй.

2) Щоби забавити плачучу дитину, родичі звичайно дають їй те, чого вона забагне. Дитина як научиться, що плачем можна здобути собі всьо, чого схоче, то не дасть родичам спокійної години. Вона робиться вибаглива.

3) Коли дитина впаде, вдариться, або друга дитина вдарить її, то родичі дуже жалують її словами. Опісля, коли дитині знов таке станеться, вона верещить зі всіх сил, хотяй і не дуже болить її. Вона знає, що чим голоснійше буде кричати, тим більше будуть її жалувати.

4) Також недобре роблять родичі, котрі перше карають дитину, а опісля її жалують, або одно з родичів карає, а друге жалує. Се підриває в дітей віру у справедливість родичів.

5) Родичі зачинають учити дітей не пояснюванням та розмовою, а криком та буком. Діти таких родичів стаються недумаючими, тупоумними, неохочими до праці й науки, а зате підступними та мстивими.

6) Коли родичі день в день сваряться, проклинаються, не жиють у згоді, одно другого прозивають негарними словами, гніваються, то діти учаться не мати для них поваги, а тим самим не хочуть їх слухати.

Чи треба карати дітей? Карання дітей, а спеціяльно биття їх походить ще з тих часів, коли чоловік був в диким стані і не розумів сего, що поясненням та добрим словом можна скорше навчити чогось ніж бійкою. Та є ще і тепер такі родичі, котрі удержують той дикунський звичай.

Бо і за щож карати дітей? Чи може за се, що дитина своїм нерозвиненим розумом не може догодити родичам? Чи може за се, що родичі не учили їх послуху, а лиш пестили їх, сповнювали їх нерозумні забаганки, а опісля діти розбиратюь собі? Розумні і добрі родичі не карають своїх дітей, тільки з любовю і терпеливостю пояснюють дітям, що треба робити, а що ні, що є добре а що зле. Діти таких родичів стають розумнійшими, добрими, послушними і шанують своїх родичів.

Діточий вік є найважнійщий в життю людини. Тому на родичах лежить важний обовязок. Навчите дітей добре, — добрі будуть, а не навчите добре, — недобрі будуть. Доля ваших дітей лежить у ваших руках. Коли хочете, щоби ваші діти були послушні, працьовиті, ощадні, згідливі, правдомовні, шануючі вас і других, то вчіть їх сего, коли вони ще малі.

Не говоріть, що „мале та дурне, а коли підросте, то само навчиться". Бо „як Івась не научиться, то Іван не зможе". Коли дитина набереться злих навичок, то в старшім віці їх дуже тяжко викорінити, або і цілком неможливо. Не спускайтеся на учителів, щоб учили доброго ваших дітей. Коли ви самі їх не навчите добре, то і учителеви тяжко їх направити. Домашня наука дітей є важнійшою від шкільної. А щоб ваші діти були добрі і шанували вас, то перше ви самі мусите бути добрими і себе шанувати. „Яблоко від яблінки далеко не відкотиться".

Не одні родичі бажалиби бачити свою дитину на висшім становищу і в тій цілі посилають її до висших шкіл, хотяй з останнього стягаються на се. Та не всі родичі бувають задоволені зі своєї дитини. Се тому, що родичі не вщепили в дитині того, що має її пізнійше провадити. Щоб дитина мала охоту до науки, її треба заохочувати до сего, пояснювати їй, яку велику користь маємо з науки, а не, борони Боже, криком та буком силувати дитину до науки. Бо наука через силування дітей стає для них найбільшим тягаром. Передусім самі родичі мають цікавитися наукою, себто читати ріжні книжки та часописи. Коли родичі не мають ні одної книжки ні часопису в хаті, то їх діти не зайдуть далеко в науці.

Не старайтеся лиш за майном для дітей, бо як діти легко дістануть майно, так легко і розпустять його. Але старайтеся дати науку дітям, а діти і самі здобудуть собі майно.

Крім умового розвою дитини не вільно легковажити і її фізичного розвою. Діти мають бути все веселі і мають уживати як найбільше руханки (забав, гри) на свіжім, чистім воздусі. Бо лиш веселі і рухливі діти будуть щасливі і здібні до умової та фізичної праці.

Коли родичі обходяться зі своїми дітьми як з невільниками, себто, все кричать на них, поштуркують їх, називають їх бридкими словами, карають їх так, що діти бояться своїх родичів як ворога, то діти чуються нещасливі, пригноблені, сумні, тратять охоту до всього і будуть невільничого духа.

Також треба, щоб діти спали, кілько потребують, і то в провітрюваних кімнатах та щоб мали відповідну поживу. Бо достаточний сон на свіжім воздусі і відповідна пожива є головними основами людського життя.

На закінчення згадаю ще про оден важний обовязок родичів, а сим обовязком є виховувати дітей у ріднім дусі.

Наш український нарід, як на рідній землі, так і на чужині, щоб істнував і був сильним, мусить бути свідомим. Бо несвідома людина між чужими людьми не постоїть за своїм народом, а ще буде його цуратись та насміватися зі всього свого рідного і піде на услуги його гнобителям. Щоб народ був свідомий, то передусім родичі, а головно матері мусять бути свідомі. А кілько в нас є таких матерей, котрі навіть не знають, хто вони є? Чи можна сподіватись від таких матерей, що вони виховають своїх дітей на свідомих Українців, котріб працювали для свого народа?! Розуміється, що ні! Наші діти ходять до чужих шкіл, де учать їх любити і шанувати всьо чуже, а не своє рідне, і діти з охотою приймають усьо чуже, говорять дома і поза домом чужою мовою, а родичі ще й тішаться тим, як то їх діти беруть під ноги рідну мову, а пишаються чужою. Нам треба учитись чужого, але і свого не покидати, як наш ґеній Т. Шевченко сказав: „І чужого научайтесь, й свого не цурайтесь".

Петро Калявський.

В. Будзиновський.

ДУХИ.

Оповідание.

(2)

Гайдиш помагав собі громоводами, як міг, але й його фантазія стала вичерпуватися. Далі, то й жінка стала недовірчиво приймати його вигадки. Його випадкам стала протиставити свої власні вигадки і арґументи.

— Чому твій товариш Рильський не такий як ти?!— питала. — Він також професор, також має конференції, засідання, а все перед десятою дома.

— Рильський не те, що я, — муж відповів. — Він сидить на другім поверсі, ми лише на першім.

— Ти з дурною говориш, чи що? — жінка аж крикнула. — Один поверх, то не така ріжниця в дорозі.

— Але він забобонний.

— Боїться в ночи іти з першого поверху на другий? Я про такий забобон ще не чула... Впрочім, як є такий забобон, то він дуже практичний. Було би не зле, як би й ти зробився забобонний і той забобон розтягнув також на сходи першого поверха.

— Не в самих сходах діло. Рильський вірить в духи, що ходять. Каже, що від десятої години по сходах товчуться якісь духи. Він тих духів страшно боїться.

Тими духами сарака Гайдиш сам всукав мотуз на свою шию. Тих духів Гайдишева чепилася як ріпяк кожуха. Сама увірила в духи і стала їх боятися. Чи справді увірила і чи справді боялася, друге діло. Але все говорила про них і мужеви казала, що страшно боїться.

— Прийди перед десятою,— казала, — бо боюся духів. І світла не згашу і спати не ляжу. Буду тебе дожидати з душею на рамени.

— Алеж Камцю! — Гайдиш образумляв жінку. — Не будь забобонна. Ніякі духи не ходять.

— Я сама чула, як по сходах товчуться.

— То кітка за мишвою.

— В нашій камениці нема котів.

— Може яка захожа.

— Се таки духи. Деколи щось стогне. Як прийдеш пізно, вмру зі страху.

Обіцяв прийти скоро, але знов спізнився. Сим разом ішов сміло, бо за пазухою мав для жінки новину. Вість про товариський скандал. Жінка вже лежала в ліжку, але ще при світлі. Очивидно, дожидала його з якоюсь добре обдуманою проповідию і лайкою. Він своїм звичаєм випередив її.

— Сензація! — каже.— Турлючку приловили з Чубецьким на горячім. Турлюк набив Чубецького по писку, жінку нагнав. Воса пішла до Чубецького, але він висміяв її.

— Се для мене не новина! — жінка воркнула злісно. — Ціле місто гуде.

— Люди не розуміють, що Турлючка могла на таке пуститися.

— А я розумію. Вона... жертва свого мужа. Він до того присилував її. Він сам!

— Та яким способом?

— Таким, що занедбував жінку. Таким способом, що таксамо, як ти, вертав до хати пізно, полишаючи жінку саму на поталу духам, що товчуться по сходах. Жінка мабуть боялася духів, отже пішла під опіку Чубецького. Хто знає, що її до того спонукало, не на неї кине каменем, а на її мужа. Він виновник. Він, не хто инший!

— Хиба, що він...

— Він, він! — жінка аж крикнула підводячися. — Бо був такий, як ти. І на мене ніхто не кинув би каменем, як би й мені терпцю не стало.

— Ти себе з нею не порівнуй, бо ти не така.

— Чому не маю себе порівнати? Чи я не жінка, так як вона? Чи я не маю мужа, такого, як вона має? Чи може ніхто, хоч би такий, як Чубецький, не подививсь би на мене?

— Я, що правда, заслужив собі на такі колючки. Але ти не понижай себе, теревенячи про себе таке. Ти до такого не спосібна. Твоя вдача, твій темперамент не такий, як у Турлючки.

— До часу збанок воду носить. Затям собі се!

Гайдишева згасила свічку і вже більше про се не балакала. Коли на другий день пополудни Гайдиш виходив з хати, Гайдишева попращала його словами:

— Не забудь, що таке Терлючку звело на безпутте. Як без пива не можеш жити, то на се є рада. В хаті будуть три фляшки пива. До пива буде рокфор. Сардинки вже є в хаті.

Хоч з тяжким серцем, але до шинку нині не пішов. Вернув до хати перед десятою. На другий день не видержав. Хоч пуетився до хати, то по дорозі таки скочив до сніданкового льокалю і ковтнув бодай „одно стояче пиво". Воно в шинку і при гаморі, в товаристві инших попиваючих ліпше смакує. Так було пару днів. Жінка тріюмфувала. Гадала, що муж привикне до нового способу життя. Вона чула безмежну вдячність для тої жінки, що „пустилася" і помогла їй вилічити Гайдиша.

Втіха жінки була передвчасна. Товариші Гайдиша стали його „натягати", дразнили пантофлем. Щоби їм показати, що він не такий, пішов з ними на „широку" забаву. Вертав дуже пізно, і дуже непевним ходом. Як би не те, що товариші підвели його під хату, був би тої хати не знайшов. І ключ від брами виймили з його кишені, відчинили браму і ввели його в сіни, вкинувши ключ назад в його кишеню. Відходячи, браму лише приперли. Довго тревало, заки Гайдиш поборов сходи. Зайшов під двері мешкання, витягнув ключ від дверий і став ним шурати по дверях, щоби знайти дірку. Дірку знайшов, але ключ чогось то не хотів лізти. Нараз Гайдиш насторожив уха. Неначе би вчув у хаті голос мущини. Став наслухувати. Не помилився. Почув мужеський голос.

— Гм... В моїй хаті, в ночи, коли мене дома нема, коли дома одна жінка,... якийсь мущина!

На ціле тіло Гайдиша виступив піт. Він пригадав собі скандал з Турлючкою і Чубецьким. Пригадав собі погрозу власної жінки, що до часу збанок воду носить.

— Може вона справді рішилася скарати мене? — подумав і мороз пройшов по його тілі. — Не було би нічо дивного, бо Турлючка дала їй примір. Тільки дивне те, що знайшовся такий смільчак, який важився на таке в моїй власній хаті. В моїй власній! Се вже не смілість, але крайна безличність! Хиба вона рішилася цілком зірвати зі мною і до хати вже не впустить мене? Мала би право, бо хата не моя, а її власність. Хата! Хата її, але мешканнє моє. Як хоче мене викинути, то мусить насамперед виповісти мені мешканнє. На пятнацять днів наперед. До тої пори се ще моє мешканнє. Хата її, але мешканнє моє. Не дам себе викинути. Не дам собі хати заперти перед носом!

Підвів ключа, щоби відчинити двері, вскочити в хату, безличника оперіщити і викинувши за двері, скинути зі сходів

— Оперіщити! Але чим? Моя палиця лишилася в каварни. Хиба верну по палицю. А може в сінях, може на подвірю знайду що. Тільки мушу скинути черевики, щоби не чули, що хтось тут є.

Гайдиш роззувся і став поволи йти до сходів. Було цілком темно, отже він держався рукою стіни. Так пройшов більшу половину коритаря, коли його рука попала на якийсь патик. Се була мітла, яку сторож, замітаючи, мабуть забув забрати з собою.

— Мітла ліпша, як палиця.— Гайдиш подумав. — І болїти буде і більший сором набрати мітлою. Відчиню раптом двері, прискочу до ліжка і заки він схаменеться, зачну гатити. Хоч при тім і їй дещо дістанеться, не шкодить. Буде мати научку.

Тихо, як кіт, держачися стіни, вернув під двері і витягнув з кишені ключа. Хвилю подумав і сховав ключ назад. Хоч зле держався на ногах, хоч голова ходила ходором, він таки ще мав силу передумати цілий плян. Додумався до того, що як встромить ключ в двері і оберне його, то не наскочить на злочинця не приготованого. Скрегіт ключа перестереже вілзливця. Він вискочить з ліжка і буде боронитися. Не виключене, що такий безличник накинеться на законного мужа та побє його.

— Ліпше підождати, аж він сам вийде. — Гайдиш подумав. — Йому ані гадки, що я дожидаю його під дверми, ще й з мітлою.

Рішившися так, Гайдиш подумав, що ліпше сидіти, як стояти. Отже обережно, щоби мітлою не вдарити в двері, сів на порозі. Оперся плечима об одвірок і витягнувши ноги, загородив ними вихід. Мітлу поставив шторцом між коліна і обнявши її раменами, дожидав свого ворога. А що ворог не виходив, Гайдиш взяв, тай вснув. Вже сіріло, а Гайдиш все ще спав, держачи патик мітли між колінами і мітлу обняту раменами.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

—o—

БАЙКА ПРО МАЛОГО „МІСІОНАРА" — І ВЕЛИКОГО ЧОЛОВІКА.

Був собі раз хлопчина — Місіонар звався. У славнім, святім городі Філаделфії проживав. Пищу духовну і корм для душ християнських достарчав. А що назбирає, то сиріткам бідним дає. А народ християнський, що у греко-католицькім обряді та в побожности проживав, пищу приймав, лепту давав. Неодна там душа християнська ще й ласкаве слово докинула, та ще й того Місіонара малого по головці погладила.

Іде собі раз той хлопчина, та й на візочку свій побожний крам розвозить. Аж тут нараз стоїть перед ним якийсь дуже великий чоловік і дивиться на него суворо. Занімів, замлів хлопчина, та щось гейби до вуха йому шепче: „Втікай, бо то нечиста сила"... Та вже хотів малий Місіонар давати своїм поженятам знати, аж тут великий чоловік нараз в інакшого перекинувся. Став його гладити по головці, та випитувати ласкаво: про рід, про імя, про заняттє, — а тимчасом пильно приглядався тому, що було на візочку. Переглянувши всьо докладно, став промовляти солодкими словами:

— А чи знаєш ти, хлопчино, хто я такий?

— Ні, — каже хлопець, — не знаю.

— Я є найбільше вчений з людей, і на те я на світ народився, щоби великі та мудрі діла між людьми показувати. Як мене послухаєш, то зроблю тебе славним та багатим...

Подумав хлопчина, подумав, та й таке собі гадає:

— Якби то була нечиста сила, то даром слави та маєтків не обіцювалаби; нечистій силі то перше треба душу записати, а той пан за мою душу якби й не знав... Успокоївся Місіонар, а, щоби ще бути певнійшим, роззявив ротик, щоби ще щось запитати, але великий чоловік йому перебив:

— Ти, братіку, звідки свій побожний товар побираєш?

— Я, — каже хлопчина, — найбільше позичками жию. Хиба лиш деколи який милосерний отець духовний старокраєвого виховання збіркою манни духовної обдарує; у тих молодих американських бідний Місіонар нічим не запоможеться...

На згадку про старокраєвих отців великий чоловік насупив брови й вже острійшим промовив тоном:

— Твоя, хлопче, пища млава, для душ християнських не годиться. Від нині я тобі буду духовний корм достарчати. Правда, платити мусиш більше, але-ж і твій зарібок більший буде.

Злакомився Місіонар на славу та на багацтва великі. Так став від тепер той великий чоловік душі християнські дивними, небувалими стравами духовними накормляти. Соли та перцю щедро-прещедро досипав, а жовчію гіркою, то вже всьо пів-на-пів перемішував, та ще й до того потрохи гадючої їди додавав... Нелюбих духів з гробів закликував, та їм якісь дивні-предивні некрольоґи придумував... А потім взявся славного поета українського, що то його нарід своїм пророком величає, — кости з гробу викидати, на кострі безбожників спалювати, та порох буйним вітрам передавати... А вже найбільше то собі отців духовних, що то їх старий край породив, та старокраєве виховання дав, — не злюбив: нездарами негодящими назвав. Зате став Французів із далекої бельґійської землі неначе Варягів яких закликати, та їх на всякі заставки вихваляти: „Вони, мовляв, нашої мови так понавчались, що як заговорять, то гейби сто українських соловейків защебетало. Вони у праведности перед Господам ходять. Де прийдуть, то й ласку божу зі собою приносять; як відходять, то благословенство Боже по собі оставляють. Де їх ноги стануть, там суха земля травою поростає. До якої хати зайдуть, там верескливі діти успокоюються, корови добре доятьяс, а навіть курки ліпше несуться". Та став ще той великий чоловік наш старий календар направляти, — зі старого, поганського, на новий, латинський навертати.

Взялася душа християнська той новий корм приймати, а що прийме, — то сейчас назад повертає, бо страва та для душі християнської за остра... Солею пересодена, перцем переперчена, а вже жовчію — то пів-на-пів перемішана.

І розвозить ту манну духовну місіонар-хлопчина, але вже ласки у людей добрих не має... Вже по головці ніхто не погладить, ласкавого слова не промовить. Та вже й двері перед ним замикають.

От так наш Місіонар ні слави не зажив, ні обіцяних маєтків не придбав, а бідний народ християнський у голоді духовнім пробуває...

Але з тої байочки наука є така:

Хай місіонар свій власний розум має,
Та великого чоловіка геть чимскорше проганяє.

Старокраєвий.

—o—

ПРО УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ В АМЕРИЦІ.

Від засідання Виконавчого Комітету Обєднання, на якім був виголошений реферат про українське шкільництво в Америці, підносяться про цю справу в „Свободі" голоси, в яких дописувателі подають свої уваги і пропозиції до зреорганізовання а радше зреформовання української школи в Америці.

Порушена справа школи є на часі і дуже великої ваги, тому вона повинна заінтересувати кождого свідомого Українця. Щоби ті дописи принесли бажаний успіх, їх автори повинні писати безсторонно і не послугуватися здогадами та ріжними фантастичними видумками.

Слово, оперте на правді, заставить читача думати над поліпшенням української школи в Америці; в противнім разі такі дописи не тільки що не принесуть користи, а навпаки, принесуть шкоду та нехіть тим, котрі до тепер були на тім полю щирими працівниками.

Допись в справі української школи, яка появилася в Свободі дня 9. лютого ц. р., ч. 32, з підписом Ілія Чорний, заставила мене написати цих кілька уваг. Шановний автор вже на вступі своєї дописи згадує про виголошений реферат п. О. Стеткевичом, на засіданню В. К. Обєднання дня 27 жовтня 1926 р., в якім п. Стеткевич сказав: „що теперішна українська парохіяльна школа не виховує а прямо деморалізує дітвору". П. Чорний в своїй дописи твердить, що так є! „Деморалізувати" значить учити дітей — в школі — чогось такого, що противиться божим і людським правам. Я сумніваюся, щоби в якій школі, а тимбільше в парохіяльній, учили щось подібного, тому науку, яку провадиться в українських парохіяльних школах, хочби і при найменше здібних силах, не повинно називатися деморалізацією. Дальше п. Чорний пише: „Спитаймо сих виростків, що вони думають про парохіяльну школу, а вони нам скажуть". І сейчас п. Чорний за тих „виростків" говорить: „Се не школа, се „фони". Я до неї ходив, бо батьки мене примушували, але з неї ніхто нічого доброго не скористав". А я запитаю: Де научилися ті „виростки" і та підростаюча українська молодіж по українськи читати, писати, українських пісень, української історії, театральних вистав і т. п., а при тім моральних християнських засад? Чи є в парохіяльних школах? П. Чорний подає заяву якогось злого і лінивого „виростка" і робить загально закид українській парохіяльній школі і учителям. А чи так годиться робити?

В цілій дописи, аж до проєктів п. Ч., виявляється якась особиста ненависть до таких назв як: „парохія", „дяки", „дякоучителі" і т. п. В так поважній квестії, як справа школи, на щось подібного не повинно бути місця. Дописуватель мусить в справах школи руководитися виключно правдою і безсторонностю.

Сам титул „дякоучитель" не має нічого спільного з загальною справою школи! Кождий, що береться учити, чи сам чи його хтось настановляє до научання других, називається учитель. Від дяка (не робить ріжниці чи він „типовий" чи „модерний") вимагається, крім звичайної служби в церкві, вичення і провадження хору, концертів, представлень, як рівнож (тут в Америці) і науки дітий, а хто не відповідає — бодай по части сим висше наведеним вимогам, той не має місця. Чи він не заслугує вже через те на назву дякоучитель? Пан Чорний думає, що учити дітий української мови є тяжше як виучити хор, приготовити концерт, представлення і т. п. Ні!

Пан Чорний грубо помиляється, порівнюючи фіґуративно: „що із порожного не вточиш, із пустого не набереш". Це порівнаннє саме собою є правдиве, але ніяк не можна його прикласти до дякоучителів.

Цих кілька уваг пишу в обороні правди. Справа української школи в Америці, повинна йти шляхом правди до поліпшення а не розбивання і нищення того, що до тепер придбано.

Щодо проєктів, які п. Чорний подає, вповні годжуся, лише до першого проєкту додам свою увагу. Проєкт п. Ч. „щоби на загальних місцевих шкільних зборах вибрати місцевий безпартійний шкільний комітет" проєкт дуже добрий! Але чи дасться він зреалізувати? Найважнійше це, що такий комітет мавби бути безумовно безпартійний! Де шукати людий, з яких мавби складатися такий безпартійний комітет, коли нині настали инші часи. Сама назва „безпартійний" ще не розвязує справи.

Йосиф Буката,
Клівленд, О.

—o—

ЗАКЛАДАЙТЕ МУЗИЧНІ СКЛАДИ.

В кождій місцевости, де є Українці, повинен бути український музичний склад.

Музику кождий любить і кождий купує.

Музику (рекорди, звійки, ноти, музичні інструменти, ґрамофони, пяна, і т. п.) легко продавати.

Вони за себе говорять

На музиці є добрий заробок і не треба великого капіталу до отворення музичного стору.

Навіть по тих місцевостях, де є музичні стори, але не українські, там повинен повстати якнайскорше музичний стор Українця.

Хай наші люде не підпирають і не збогачують тих, котрі навіть не знають, що таке „Україна", а нашу музику продають за „поліш, рошен", або „джепсі сонґс".

Українці повинні самі продавати Українцям що українське, а Українці повинні купувати лише від Українців.

В послідних часах в тім напрямі вже трохи робота почалась.

В Олифант Січовики отворили собі Народний Базар. В Ґелертави. А. Коник отворив музичний стор. С. Комаринський в Амстердам, А. Мельник в Бостоні, П. Клюсик в Сиракюз.

Головні міста як: Шикаґо, Клівленд, Пітсбурґ, де є тисячі Українців, не мають ані одного українського музичного стору. Дальше підпирають „пшиєлюф" і „мазуркі" тнуть.

Є тисячі наших женщин, котрі не мають, що робити і моглиби ширити українську пісню і до того добре заробити, колиб взялися до музичного бизнесу.

Женщині бути продавцем є лекше чим мущині, скорше до хати пустять і відносяться прихильнійше.

Попри склади музики а навіть инші бизнеси, як ґросерні і бучерні, щирі Українці не повинні забувати за книжки.

Музика за себе сама говорить, ковбаса за себе кричить, але книжка, хоть найціннійша для чоловіка, лежить і мовчить. Її продати — треба справдішнього продавця.

М. Сурмач.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

—o—

Оліен, Н. Й. Г. Підскальний. — Можемо Вас запевнити, що в своїй дописи п. Костів не вимінив Вашого імени. Він був за тим, щоби вживати „Свободи" не тільки для адвертайзменту, але й попирати її тоді, коли виготовляється летючки і т. п. Він не виступав рівнож проти допомоги рідному селу. Колиж Вашого імени там не було, то й нема що простувати, а що найвисше можна ствердити Вашу заяву, що Ви ніяких летючок нігде не замовляли.

ПОКЛИК

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН КАМІНКИ ЛІСНОЇ І КАМІНКИ ВОЛОСЬКОЇ, ПОВІТУ РАВА РУСЬКА.

На днях наспіло на руки Миколи Близнака від Комітету будови дому „Просвіти" в Камінці лісній слідуюче письмо:

Дорогі Земляки!

Комітет будови дому „Просвіти" в Камінці лісній, чуючи, що він не в силі приступити сам до будови власного дому, звертається отсим до Вас Братів за далеким океаном з горячою просьбою о негайну матеріяльну поміч в так важнім ділі, як здвигнення Народної Святині— святині науки, правди і нашого життя — серед тих бурливих хвиль і чорних хмар в нашім відродженню.

Жиємо надією, що Ви поспішете нам з помочью в війні зі всілякими насильствами з боку Польщі.

Місце під „Просвіту" вже маємо. Жертводавці знайдуть місце почесне в нашій хроніці „Просвіти".

Просимо рівночасно занятися збіркою на ту ціль і від тих еміґрантів, котрі не походять з Камінки.

Засилаємо Вам всім з Рідного Краю щирий привіт.

За Комітет будови дому „Просвіти" в Камінці лісній:

Кость Демчина, в. р. голова;
Микола Білецький, в. р. касієр.

Камінка лісна, дня 20. січня 1927.

Печать.

З великою радістю витаємо цей крок наших Земляків, що вже раз і в них віджив той поривчий дух до піднесення себе на полі культурнім, а рівнож і на поли економічнім.

Сподіємося, що цей поклик наших Земляків до здвигнення Народної Святині в нашім рідним селі знайде теплий відгомін в совісти всіх наших односельчан Камінки і ми всі як оден перебуваючи тут на вільній землі Вашинґтона, своїми лептами причинимося до здвигнення дому „Просвіти" в нашім ріднім селі.

Імена всіх жертводавців будуть в своїм часі оголошені в Свободі.

В ціли переведення збірки утворено в Ню Йорку комітет, до котрого увійшли: Микола Близнак, Олекса Кобрин і Іван Ґелетій.

Жертви проситься слати на адресу:

**Nicholas Blyznak
387 East 10 Street
New York, N. Y.**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ВІДОЗВА

до односельчан села Синява, повіт Сянок, Галичина.

Ми одержали з краю, з рідного села письмо, в якім наші браття пишуть між иншим таке:

Ви певно там, Дорогі Браття весело святкуєте Різдво на вільній землі Вашингтона. Зійдетеся певно разом, поговорите по свому і засціваєте коляду і пісню. Ніхто там Вам того не заборонить, ні з Вас сміятися не буде, ні Вам чести за те не відбере, ні Вас до тюрми не замкне. А в нас, коли жандарм почуває де нашу пісню, так вже кричить: Ти русіньскі кабане, чи ти не веш же ту Польска, же ту по польску тшеба спєваць.

Так ото браття ми є невільниками на своїй рідній землі. Наші церкви перемінюють на косцьоли, наші школи замикають, а для нас будують хиба кримінали.

Та ми, браття не піддаємося. Ми лучимося всі тут в одну громаду і боронимося як можемо. Яких 30,000 борців сидить по польських кріміналах з самої нашої лемківщини. Ми боремося і будемо боротися. Але щоб розуміти лад в боротьбі треба науки, треба школи і то треба школи своєї української а не польської. В урядовій школі нічого наша дитина не вчиться доброго для нашого народа. Навчитися того може тільки дорогою позашкільної освіти.

Мо основали тому читальню, маємо аматорський кружок і свою кооперативу. Але то всьо годі утримати і розвинути, бо нема фондів, бо в Польщі, як Вам відомо, біда.

Головно ходить нам о читальню і просвіту на рідній мові.

Коли Ви браття відчуваєте нашу просьбу так заложіть у себе комітет і старайтеся нам допомогти нашій читальні „Просвіта". Другі села як от Одрехова дістали по 300 долярів з Америки на просвітну роботу, а ми як сироти.

Виділ читальні з Вашого рідного села просить Вас, Дорогі Браття не забути за рідне село і помогти йому в боротьбі за кращу долю нашого народа.

В місті Донора, Па., завязався комітет і розпочав збірку на читальню в нашім селі Синяві. Просимо всіх громадян допомогти нам в сій акції і слати жертви на руки комітету, а комітет вишле їх до краю.

Гроші слати і писати на таку адресу: Джан Пандрак, Бакс 713, Донора, Па.

За комітет:

М. Сирко,
М. Ріпка,
І. Пандрак.

ЧИ ІНДІЙСЬКИЙ ЧАМПІОН ВІНҐО ЗМОЖЕ ПОЛОЖИТИ ГАРКАВЕНКА.

В понеділок, 28. лютого в великій Арморі Гол на 34 улиці відбудеться велика боротьба межи Гаркавенком а чампіоном Індії принц Вінґо, 275 ф. ваги. Борба до побіди, хто виграє, побачимо в понеділок, будуть боротись також і другі чотири пари.

Нещастя.

Візник привіз вугля, вже майже все скинув крізь вікно до пивниці, лише небогато ще лишилися. Тому прийшов до кухні й каже до служниці:

— Кождий раз я привозив до вас сорок сотнарів вугля і все кождий раз помістилося в пивниці. Тепер' пішло лише 38 сотнарів. Де я висиплю решту вугля?

Служниця: Боже! То тому не влізлося ще тих два сотнари вугля, бо там у пивниці був мій пан і ви напевно присипали його вуглям!

—o—

В кухні.

Господиня (до служниці): Що то за метушню чути було в тебе перед хвилею тут у кухні?

Служниця: Пекар хотів поцілувати мене, прошу пані.

Господиня: А ти не хотіла стерпіти того?

Служниця: Ні, листар не хотів йому стерпіти того.

—o—

Бобренко має з уродження таку вимову, що говорить дуже через ніс. Раз розмовляє він із товаришем через телефон. Товаришові тяжко приходиться зрозуміти його, тому просить його: „Приложи ніс ближче до апарату, бо я ні трохи не розумію тебе!"

—o—

Коли є темно...

„Що то є мило?" — спитав раз капраль рекрута не дуже чистого, який нерадо мився.

— Мило то є тоді, коли хто миється.

Повище пригадує розпорядок одного „малопольського" бурмістра з місточка Б. „Як стемніє, забороняється всякий галас, який нарушував би спокій. Стемнюється, як лише на вулицях засвічується міські ліхтарні". Виразний і ясний розпорядок...

ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ В БОСТОНІ.

Ввиду сего, що на боротьбу Гаркавенка приходить велике число публики, так, що саля все переповнена, і що богато людий вертається до дому, тому слідуюча боротьба відбудеться в четвер 24-го лютого, о годині 8.15 вечер, на великій арені на Сейнт Ботолф ул., Гаркавенко буде боротись зі Стасяком, побідителем Владка і Станіслава Збишка. Також буде боротись чемпіон Странґел Луис против Мек Ґилла. Будуть виступати також і другі борці.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

—o—

ЯК МИ ПОМ. РІД. КРАЄВИ. ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На політичних вязнів і інвалідів.

На річниці Тов. Князя Данила, відділу 356 У. Н. Союза, яке то свято відбулося дня 15-го січня 1927, зібрано жертви на політичних вязнів та інвалідів як слідує:

По $1.50: Т. Грицей, В. Богачевський; по $1.00: Т. Німець, П. Дрогоза, М. Долинний, І. Сорока, І. Жмутин, О. Будай, І. Бішко, Л. Буричка, В. Хомин, В. Мущинка, с. Олекси, П. Мельник, П. Бернаский, Ст. Слободян, П. Чорний, І. Гайґель, М. Барна; по 50 ц.: П. Наконечний, М. Харитон, М. Косьців, с. Луки, В. Мущинка; по 25 ц.: Н. Нановський, Е. Лесик, П. Карпяк, Н. Гойванович.

Зібрано разом $22.00 і відослано до краю через Обєднанне.

В. Скольський.

—o—

ШИКАГО, ІЛЛ.

Коляда дітей на сироти.

Ходили колядувати слідуючі шкільні діти: Петрусь Блідий, Володимир Блідий, Андрій Ґіжовський, Петрусь Ґіжовський, Йосиф Блідий, Стефанія Бліда і Анна Сніданко.

Заколядовано $15.20 і вислано до Обєднання як жертву для сиріт в краю.

Жертвували слідуючі: по $1.00: Василь Ковалик, Петро Блідий, Дмитро Ґіжовський, Іван Кравчишин, Михайло Блідий, Тео., Григорій Міклюш, Григорій Олешко, Майк Урбан, Анна Томашевська; по 50 ц.: Михайло Ґірка, Григорій Гаврилюк, Іван Ґіжовський, Пан Пітила, Іван Бардаховський, Василь Щурко, Ілько Юлан, Михайло Ковалик; по 35 ц.: Іван Максим; по 25 ц.: Филип Сніданко, Григорій Нурко, Василь Сніданко, Василь Демко, Симиндик, п-ні Калисмук, Микола Кіт і дякоучитель 10 ц.

—o—

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Різдвяна коляда для тов. „Просвіти".

Товариство ім. Т. Шевченка, від. 281 Укр. Нар. Союза порішило на своїм річнім мітінґу піти по коляді для нашого найстаршого тов. „Просвіта" у Львові.

Колядувати зголосились добровільно слідуючі: Л. Бачинський, Ів. Довгань, М. Столяр, і Ан. Щипанюк.

Заколядовано $54.95, котрі то гроші вислано в цілости через „Обєднанне" з призначенням на висше згадану ціль. Жертву зложили слідуючі: по $3: Іль. Пасічник; по $2: Гр. Сеник, Ан. Епшенс, М. Питруняк, по $1.50: М. Росоловский; по $1: о. Ів. Захарко, Й. Телішевський, Пр. Багоній, Гр. Гамкало, М. Столяр, Н. Нагребний, В. Швайлик, П. Борис, Л. Теплишин, Н. Сеник, А. Райтер, Іль. Курило, Ів. Ґабрилович, В. Філіновський, Л. Ґаваджен, Гр. Чмир, М. Шеґда, Н. Мартинів, М. Мартинів, Гр. Михалецький, Ан. Щипанюк, О. Лотоцький, Ів. Щипанюк, Н. Хомин, Іван Кушнір, П. Кудрик, А. Низнайомський, Іль. Ґенеґа, Іль. Солонинка, В. Челяк, П. Сорочен, Кат. Язьвінська, Ів. Закалужний, Ф. Марцішин, Л. Бачинський, Ів. Довгань; по 70 ц.: Іль. Марків; по 50 ц.: Іль. Готра, Ст. Готра, М. Шиманська, Ю. Телішевський, А. Возняк, В. Райпен, В. Антош, Н. Мороз, В. Павлюкович, А. Дідик, Дм. Лесник, С. Притика, Ю. Бойко, Ан. Бирич, М. Польовий; по 25 ц.: К. Гуль.

За уряд товариства:
М. Питруняк, предс.;
Ів. Довгань, касієр;
Лев Бачинський, секр.

—o—

ДЖОЛІЄТ, ІЛЛ.

Коляда на Рідну Школу.

На заклик Обєднання, щоби піти з колядою на Рідну Школу, знайшлося і в нас кількох свідомих Українців, які пішли колядувати і по нашій невеличкій місцевости. Колядували: М. Болехівський, І. Гуцул і О. Кочан.

Заколядовано $20.75 і вислано до Обєднання.

Жертвували: О. Кочан $5.00; Я. Павчак $5.00; Н. Гуцул $2.00; по $1.00: І. Гуцул, М. Болехівський, В. Гуцул, Н. Віщун, Д. Віщун, Іл. Горняк, Ю. Лукеник; по 50 ц.: П. Борис, Д. Гураль, В. Глагола; по 25 ц.: О. Федор. Разом $20.75.

О. Кочан.

—o—

ІРІ, ПА.

Коляда на Рідну Школу.

Коляду зорганізували: Яків Думанський, Андрій Макаровський і Йосиф Вітковський. Заколядовано $18.00, котрі вислано до Обєднання на Рідну Школу в старім краю. Жертвували: по $1.00: В. Юрчан, Й. Вітковський, Н. Гаврилів, Л. Волошин, Лінк, В. Гаврилів, Я. Думанський, А. Макаровський, В. Томс, Т. Сатишин, Н. Свідерський, І. Паробій, І. Лихач, Г. Викира, Зиґмунт, І. Кавчак, В. Подольський; Л. Свідерський 50 ц.; по 25 ц.: В. Вітковський, С. Вітковський.

Колядник.

ЖАРТИ.

Де йдуть податки.

Король Авґуст Сильний мав жартівливого і сміливого весельчака на свойому дворі, на імя Кійо. Своїми жартами розсмівав весельчак нераз ціле товариство. Раз при столі спитав король, як то діється, що з таких великих податків він (себто король) має так мало доходу. На те Кійо взяв із посудини, в якій холодилося вино, кусник леду і подав його свойому сусідові, а той подав слідуючому, а вкінці лід мав прийти до рук короля. І лід обійшов довкола стола з рук до рук усіх міністрів і високих урядовців, які були на банкеті. Лише дуже маленький кусочок дістався до рук короля Авґуста. „Бачите, ваша королівська величносте — сказав весельчак — як ваші податки топляться".

—o—

Людвик XIV., французький король, розмовляв раз із князем Люксембурґу, великим маршалом Франції. Сказав йому, що висміають його вороги, кажуть, що він горбатий.

— Ваша королівська величносте — відповів геройський маршал — мої вороги говорять про речі, про які ніщо не знають, бо ніодин із них не бачив ніколи моїх плечей (себто, що маршал підчас бою ніколи не втікав перед ворогом).

—o—

У каменяря.

— Що?! Дві тисячі долярів жадаєте за цей нагробник! Адеж то нечувано дорого!

— Ні, пане, то найнижча ціна. Я лише тому даю вам за такі дешеві гроші, бо сподіюся, що ви ще більше замовите в мене нагробників.

—o—

Стара ґрафиня, дуже короткозора й глуха, сиділа на святочному бенкеті в крузі численних гостей. Наче нарочно їй до товариства сів короткозорий, розсіяний тайний радник. Він ріжною обстановкою, що була коло нього, заподіяв при столі оправжню революцію. Вкінці впала йому серветка, а як хотів підняти її, потягнув ще на долівку ріжну посудину. Саме тепер обернулася ґрафиня, а як побачила лискучу радникову лисину, що зігнулась була коло її крісла, — каже: „Ні, дякую, я мельонів не їм!"